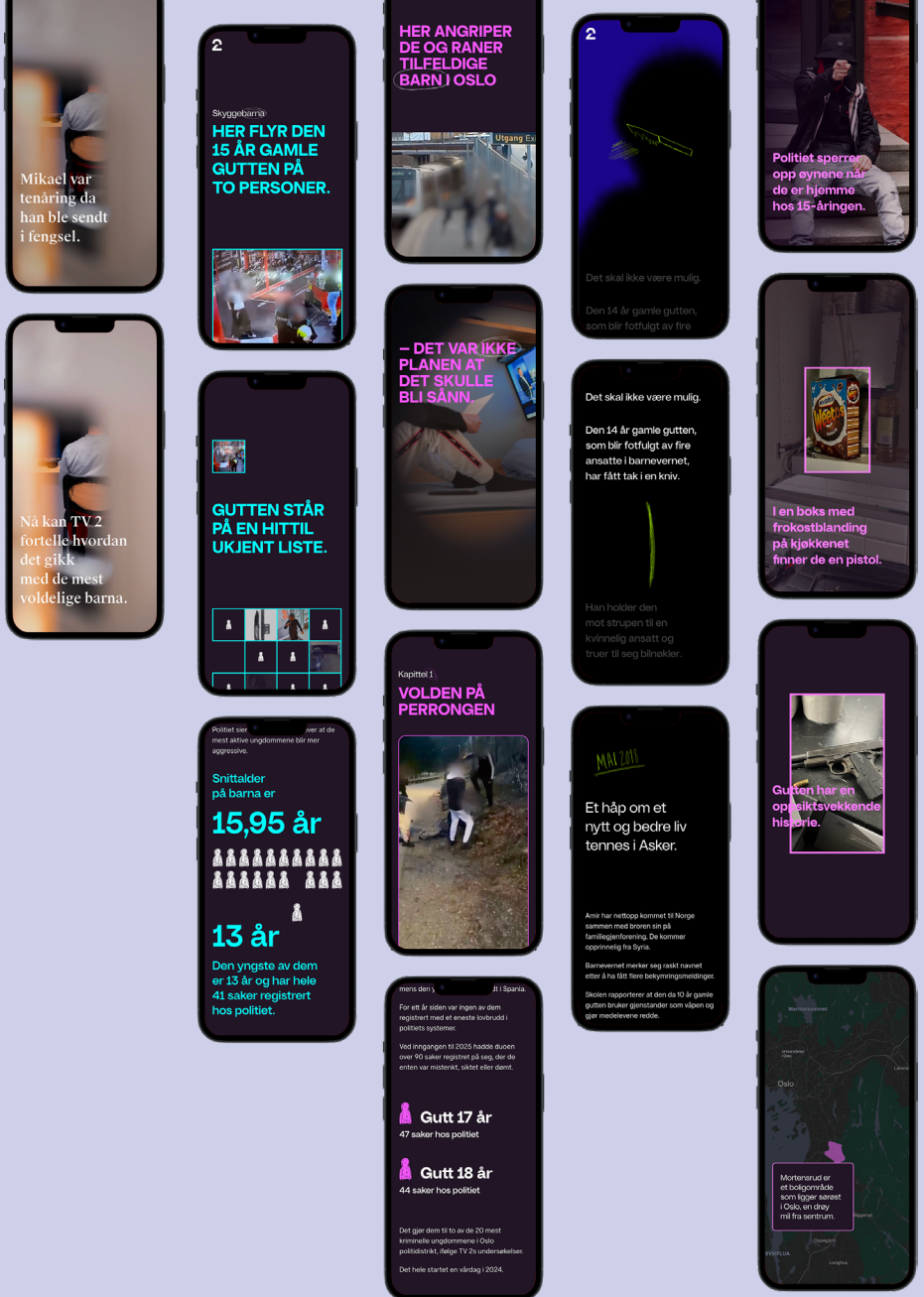

2

SKYGGE- BARNNA

Metoderapport
SKUP 2025

Innsendere

Sofie Prestegård
sofie.prestegard@tv2.no
+47 469 44 825

Thea Enerud Ødegården
thea.odegarden@tv2.no
+47 994 89 626

Selma Joner
selma.joner@tv2.no
+47 938 08 470

Kenneth Fossheim (reportasjeleder)
kenneth.fossheim@tv2.no
+47 452 33 034

Bidragstere

Alexander Morland
Hanna Hjardar
Frode Sunde
Magnus Nøkland
Kristine Malde Lende
Vidar Håland
Øystein Hammersland

Kontaktperson

Kenneth Fossheim

Takk til

Ingrid Fredriksen, Fredrik Kirkevold, Jonas Falao Liahagen, Karianne Solbrække, Eivind Nicolai Lauritsen, Magnus Braaten, Anna Hodne, Ingvild Fjelltveit, Chris Ronald Hermansen, Jonas Pedersen, Christoffer Sandell og Einar Aaby Hirsch.

Publisert

Desember 2024 til august 2025

Redaksjon

TV 2 Nyheter
Dronning Eufemias gate 11
0191 Oslo

1. Innledning	1
2. Dette er nytt	1
3. Slik startet arbeidet	2
4. Busstrapet i Bærum	2
4.1 Barnevernsmuren	3
4.2 Veien rundt – via en bensinstasjon	3
5. Slik fant vi Skyggebarne	5
6. Kildehåndtering – TÅG-prinsippet (tilgjengelighet, åpenhet og grensesetting)	5
7. De 20 mest aktive barne	6
7.1 Den mest kriminelle gutten	6
7.2 Guttene på Tjuvholmen	7
7.3 Jakten på bilder og videoer	7
7.4 Bildejakt med osint	8
7.5 Innsyn i grove voldsvideoer	8
7.6 Å møte kilder uten avtale	8
7.7 Sjakkspilleren sier ja til intervju	9
7.8 En nøkkelkilde trekker seg	9
8. Å analysere over 500 dommer	10
8.1 Fristsakene	10
8.2. Vi prøver helautomatisering	10
9. Fika blir født	10
9.1 Dedikerte maskiner	10
9.2 Jakten på den beste modellen	11
10. Funksjoner i Fika	11
12. Interaktive kart	12
13. Her bodde barne	13
13.1 Bomben ingen varslet om	13
13.2 Møtene på Mortensrud	13
13.3 «Ikke snakk med hun bitchen fra TV 2»	14
13.4 Mor er redd for å «snitche»	14
13.5 Kilden har stukket av	14
14. Etikk og spesielle erfaringer	15
14.1 Kontroll på narrativet	15
14.2 Sikkerhetsvurderinger	15
14.3 Fanget på film	16
14.4 Etisk refleksjonsmodell	16
15. Straffekartlegging: Hvordan gikk det med dem?	17
15.1 De fleste er født i Norge	17
16. En buss tar fyr	17
17. Konsekvenser og etterspill	18
18. Publiseringer	20

1. Innledning

Det er en varm augustkveld i Oslo. Ved bryggekanalen på Tjuvholmen sitter et ungt, homofilt par og holder rundt hverandre.

Uten forvarsel blir de angrepet av flere mindreårige gutter. De blir sparket og truet. En av dem blir knivstukket flere ganger.

Guttene filmer deler av det rystende opptrinnet. Det viser seg at to av angriperne har ranet og banket opp tilfeldige barn i Oslo sentrum hele våren.

Angrepet sjokkerte Norge, og satte fyr på debatten om ungdomskriminalitet.

I året som gikk har barn kastet granater i Oslo sentrum og tatt liv ved å tenne på en rutebuss.

Men hvem er egentlig disse barna? Og hvorfor gjør de det? Det ønsket TV 2 å finne svar på.

I prosjektet «Skyggebarne» har vi funnet de mest kriminelle barna i Oslo, og vi har avslørt hvordan noen få av dem står bak usedvanlig mange lovbrudd. De koster samfunnet enorme ressurser og gir ofrene sine varige mén.

Ved å utvikle et nyskapende verktøy har vi kunnet gjennomgå hundrevis av dommer på rekordtid. Metoden har gjort det mulig å belyse strukturene som fører til at enkelte blir så kriminelle i svært ung alder.

Og kanskje viktigst: Vi har bygd tillit til mange av de ungdomskriminelle som, til tross for at de kommer fra miljøer med streng taushetskultur, har latt seg intervju.

2. Dette er nytt

Journalistikken har resultert i tre TV-dokumentarer, åtte langlesningssaker, et titalls nyhetsoppslag til [TV2.no](https://www.tv2.no) og en rekke innslag til 21-Nyhetene.

- TV 2 har avslørt at 20 barn i Oslo sto oppført med til sammen 1298 saker hos politiet per januar 2025. Tallene viser at relativt få ungdommer står bak mye kriminalitet i Oslo politidistrikt.
- Vi har også dokumentert at selv de mest aktive ungdomskriminelle er svært unge. Den yngste av de 20 var 13 år gammel, men hadde rukket å bli registrert med 41 saker.
- TV 2 har dokumentert at en fjerdedel av alle dømte barn i Oslo politidistrikt fra 2018 - 2024 har bodd innenfor et geografisk område på 4 kilometer. Delbydelene Mortensrud og Furuset er særlig overrepresentert.
- Vi har dokumentert nøyaktig hvor i byen barn begår flest ran og grove voldslovbrudd.
- TV 2 har fortalt den ukjente historien om hva som skjedde både før og etter et barn drepte en voksen mann på en buss i Bærum, og avslørt at barnevernet brøt loven i håndteringen etter drapet.

- TV 2 har avdekket de unge lovbryternes egen motivasjon for å begå kriminalitet, gjennom intervjuer med flere av dem.
- TV 2 har gjennomgått de straffedømte ungdommenes landbakgrunn og dokumentert at en av fem ikke er norske statsborgere.
- TV 2 har kartlagt hva slags straff barna som begikk den grovste kriminaliteten fikk, og hva som skjedde med dem etter at de hadde sonet ferdig. Nesten halvparten av ungdommene begikk nye lovbrudd relativt kort tid etter å ha blitt straffet for alvorlig kriminalitet.
- TV 2 har dokumentert hvorfor politiet i økende grad er bekymret for fremveksten av en taushetskultur. Da det gikk av en bombe utenfor en boligblokk på Furuset, var det ingen som ringte politiet.

3. Slik startet arbeidet

Sammen med fotojournalister består temaet bak prosjektet i hovedsak av to krimjournalister, to politiske reportere og en datajournalist. Det er ingen permanent avdeling for undersøkende journalistikk i TV 2, så gruppen ble sammensatt midlertidig.

Uvitende om at dette skulle bli et stort graveprosjekt, begynte vi med å forsøke å få klarhet i omfanget av alvorlige voldshandlinger som begås av barn i Oslo. Vi gikk til Oslo politidistrikt og ba om en oversikt over alle anmeldte saker som var kodet med straffelovens paragrafer som omfatter vold, grov vold, drap og drapsforsøk, der gjerningspersonen var under 18 år på tidspunktet for handlingen.

I retur fikk vi en anonymisert oppstilling med 377 unike minderårige som hadde vært mistenkt, siktet eller domfelt for de nevnte voldslovbruddene. Med dette som utgangspunkt visste vi at omfanget av alvorlige saker var stort, og at det kunne være grunnlag for et graveprosjekt. For å komme videre måtte vi gjøre minst to ting: Avgrense hva vi ville undersøke og legge en plan for hvordan vi skulle gå frem for å få innsyn i politidokumenter.

Vi forventet å møte hindringer da vi skulle be om innsyn i sensitiv informasjon som angår barn. Vår strategi var derfor å finne en aktuell straffesak som politiet kunne tenkes å gi innsyn i, av og til omtalt som «brekkstang-metoden». Håpet var å sette presedens med en sak vi kunne vise til etter hvert som vi undersøkte nye saker der vi hadde behov for å få innsyn.

Å velge sak var ikke så vanskelig.

4. Busstrafet i Bærum

To dager før julaften i 2023 ble en 26 år gammel mann knivstukket på en buss i Bærum. Han døde av skadene, og samme kveld ble en 14 år gammel gutt pågrepet for drapet. Da vi sendte innsynsbejæringen vår til politiet i Oslo i starten av oktober 2024, var det ikke lenge siden saken ble henlagt av Riksadvokaten. Det var på ingen måte opplagt at vi skulle få innsyn i en henlagt sak som gjaldt en gutt under den kriminelle lavalderen.

I innsynsbejæringen lente vi oss på Riksadvokatens veileder om innsyn i straffesaksdokumenter og justisdepartementets kommentar til forslag til ny politiregisterlov. Vi argumenterte med at innsyn i saken var relevant i kontekst av det større prosjektet vi

jobbet med, samt at drapet allerede var bredt omtalt i mediene da det skjedde.

Dessuten mente vi at offentligheten hadde berettiget krav på å vite hva som skjedde da et barn tok en ung manns liv. Ettersom saken aldri kom til domstolen, var innsyn den eneste måten å få et detaljert innblikk i foranledningen til drapet og selve hendelsesforløpet. At gutten bare var noen uker fra å fylle 15 år, gjorde saken ekstra interessant. Vi lurte oppriktig på hva som skjedde med gutten når han ikke kunne straffes for drapet.

Vi vant frem med begjæringen. Politiet ga oss tilgang til å lese alle saksdokumentene under et kontrollert innsyn. Det innebar at tre journalister tilbrakte en arbeidsdag på politihuset i Oslo, uten tilgang til telefon og internett. Da vi noterte fra saksdokumentene, oppdaget vi noe som var ukjent: Politiet hadde sendt fem bekymringsmeldinger til barnevernet før drapet. De mente gutten var på vei til å utvikle en «kriminell løpebane». Var drapet en varslet katastrofe?

4.1 Barnevernsmuren

Vi visste at det ikke var noen vei inn i barnevernets behandling av varslene uten at barnets foreldre samtykket til å oppheve barnevernets taushetsplikt. Guttens mor var i utgangspunktet svært negativ til at TV 2 hadde fått innsyn i etterforskningen. Hun hadde knapt snakket med noen om saken, og var ikke en gang avhørt. At hun skulle være villig til å snakke med oss var en helt fjern tanke.

Vi nærmet oss mor gjennom sønnens forsvarer. Han mente at tematikken var viktig, og tenkte at dette kunne være en god anledning for moren til å fortelle sin side av historien til offentligheten. Hun hadde tidligere reagert på et some-klipp hvor Fremskrittspartiets leder hevdet fra Stortingets talerstol at saken ikke fikk noen konsekvenser for sønnen hennes. Selv visste hun at han var på en lukket institusjon helt uten andre jevnaldrende, men med flere voksne som fotfulgte ham.

Vi tok flere grep for å trygge kilden: Tydeliggjorde premisset, sendte spørsmål og beskrev intervjusettingen på forhånd og sørget for at hun fikk ha med seg advokaten som støtte under intervjuet. Vi opplevde at mor ble beroliget av de tydelige rammene og ønsket å samarbeide med oss. Etter intervjuet signerte moren en erklæring som opphevet barnevernets taushetsplikt overfor TV 2, som vi brukte da vi ba om dokumentene i saken. Vi tenkte det skulle gå noen dager før vi fikk oversendt dokumentasjonen. Så feil kunne vi ta.

Tre virkedager senere fikk vi en tilbakemelding om at det ikke holdt med erklæring fra mor. Både barnet selv og far måtte godkjenne at taushetsplikten ble opphevet. Årsaken var at far hadde partsrettigheter selv om han ikke hadde omsorg for barnet. Dessuten hadde barnet fylt 15 år, og han hadde dermed større medbestemmelsesrett knyttet til saker som gjaldt ham selv. Både ungdommen selv og far var positive til å gi TV 2 innsyn, og vi fikk innhentet samtykke fra begge. Vi sendte disse til barnevernet i en litt utålmodig e-post, men mer utålmodige skulle vi bli.

4.2 Veien rundt – via en bensinstasjon

Barnevernstjenesten mente at de måtte ta et selvstendig ansvar for å sikre at samtykkene var informerte. De kontaktet alle tre parter for å sjekke om de visste hva de sa ja til. Det bekreftet de. Likevel ville barnevernet hente inn samtykke fra en fjerde part som ikke hadde foreldreansvar, og overhodet ikke var relevant for TV 2s journalistikk. Dette skapte mye usikkerhet for kilden, frustrasjon for oss og forsinkelse i arbeidet. Vi hadde forståelse for hvor avgjørende det var for barnevernstjenesten å behandle opplysninger i en såpass betent sak

med omhu, men etter hvert begynte vi å mistenke at de ikke ønsket å bistå oss med innsynet. På grunn av slitasje i kommunikasjonen med barnevernet, bestemte vi oss for å bytte reporter som holdt kontakt med tjenesten. Vi opplevde at vi fikk tatt opp flere problemstillinger på nytt. Det resulterte i at barnevernet muntlig skisserte en alternativ løsning hvor en av partene, altså enten gutten eller en av foreldrene, ga oss tilgang til dokumentasjonen selv. Det fantes en ny vei rundt barnevernsmuren. Det var en dyrekjøpt erfaring for teamet.

Også mor slet med å få dokumentene utgitt i rimelig tid, men en kveld ble vi enig om å møtes på en bensinstasjon. En personbil rullet inn på stasjonen og ut steg guttens mor, gutten selv og to institusjonsansatte med en eske med 400 dokumenter. «Her er alt dere trenger», sa gutten.

To reportere startet med å lese hver eneste side fra første tilgjengelige bekymringsmelding og fram til drapet. Alt som hadde skjedd etter drapet bestemte vi oss for å legge til side i første omgang. Informasjonen ble systematisert i en anonymisert tidslinje på et sikkert digitalt lagringsområde.

Dokumentasjonen avdekket at det var totalt åtte, ikke fem, bekymringsmeldinger til barnevernet. Den viste også at barnevernet kuttet i tiltak rundt gutten høsten før drapet.

Arbeidet med Bærum-saken resulterte i første omgang i en minidokumentar på TV og en lengre nyhetsreportasje, hvor vi også fikk drapsofferets familie i tale. Denne delen av komplekset ble publisert i desember 2024. Vi omtaler den likevel fordi journalistikk vi publiserte i hele 2025 bygger videre på dette arbeidet.

Den journalistiske prosessen var tung, og etter å ha fortalt om opptakten til drapet og selve drapet, var det i januar 2025 fristende å slippe historien. På en annen side satt vi igjen med flere ubesvarte spørsmål. Ungdommens mor hadde overfor oss delt sin frustrasjon over at han knapt hadde hatt oppfølging av psykolog etter hendelsen. Dette stusset vi over. Hvis gutten ikke hadde fått tilstrekkelig hjelp til å bearbeide hendelsen, hvordan kunne barnevernet vurdere om det var trygt å la ham flytte hjem?

Vi tok fram den delen av bunken med barnevernsdokumenter vi enda ikke hadde lest. Disse handlet om alt som skjedde etter drapet. Etter en grundig gjennomgang av hele mappen satt vi med noen klare funn:

- Det første året på institusjon hadde gutten knapt omgang med andre jevnaldrende.
- Det gikk ni måneder fra drapet til ungdommen begynte med behandling hos barne- og ungdomspsykiatrien (BUP).
- Statsforvalteren i Østfold, Akershus, Buskerud og Oslo var så urolige over oppfølgingen at de gransket den aktuelle BUP-avdelingen.
- Statsforvalteren konkluderte også med at barnevernet i Bærum hadde brutt loven fordi de brukte for lang tid på å bestemme seg for videre plassering.

Mest innsiktsfullt var det likevel å besøke institusjonen og intervju gutten der han bodde. Han beskrev drapet på bussen som et vendepunkt.

– For meg var det en beskjed om at det hadde gått for langt: «Stopp nå». Det var ikke noe gøy å leve sånn heller. Når jeg først er ute av det nå, så er det ikke noe jeg vil gå tilbake til.

5. Slik fant vi Skyggebarne

Mens arbeidet med Bærum-saken pågikk, fortsatte vi å spisse innsynsarbeidet overfor Oslo politidistrikt. Intensjonen var å komme ned til en liste over de mest aktive lovbrøyterne under 18 år på daværende tidspunkt. Det ville gi et så oppdatert bilde av nå-situasjonen som mulig.

Metoden for å få ut listen var oppsiktvekkende enkel. Vi ba politiet gjøre et uttrekk fra straffesaksregisteret som viste de 20 barne under 18 år som sto registrert med flest saker der de hadde status som enten mistenkt, siktet eller domfelt.

Tilbake fikk vi en tabell. Den viste at tre barn i Oslo står oppført med mer enn 100 straffesaker. De 20 mest aktive på listen står bak totalt 1298 saker. De er i snitt 15,9 år gamle. Yngstemann var 13 år og sto registrert med 41 saker.

Det er viktig å presisere at de aller fleste sakene ikke er pådømt i en domstol. De er henlagt, ettersom barne i mange tilfeller var under den kriminelle lavalderen på gjerningstidspunktet. Det betyr ikke, slik vi ser det, at pressen ikke skal kunne omtale omfanget av sakene, men det må gjøres med det nevnte forbeholdet.

Tabellen fra politiet ga ingen annen info enn at alle på listen var gutter, hvor gamle de var på tidspunktet da datauttrekket ble gjort fra straffesaksregisteret og hvor mange saker de var registrert med. Med disse opplysningene måtte vi finne en metode for å identifisere så mange som mulig av de 20 barne.

Politiet ga oss innsyn i saksnummeret på siste opprettede straffesak på hver av de 20 barne i tabellen. Det ga oss mulighet til å begjære innsyn i straffeattesten til de aktuelle barne. Men den delen av politiet med ansvar for dette svarte ikke, til tross for en rekke purringer, på mange måneder. Vi måtte derfor tenke nytt.

Etter å ha vurdert å be om navn på forsvarsadvokat og bruke dette til å tråle domstolene etter riktige saker, valgte vi heller å gå tilbake til politiadvokaten som ga oss det opprinnelige uttrekket og spørre om han kunne føre på én rad til: Siste kjente dom eller kjennelse fra retten. Det gikk han med på. Metoden har en svakhet, og det er at noen av barne ikke lot seg identifisere på denne måten ettersom de var for unge til at straffesakene deres nådde rettsapparatet, men det ga likevel resultater.

Oversikten viste at 11 av barne var registrert med saker i domstolen. Da kunne vi enkelt begjære innsyn i Oslo tingrett. Et tolvte barn klarte vi å identifisere gjennom tradisjonelt kildearbeid.

Dermed kjente vi identiteten til 12 av de 20 mest aktive ungdomskriminelle i Oslo. Spørsmålet var hvordan de hadde havnet på vår liste, og hva de egentlig hadde gjort.

6. Kildehåndtering – TÅG-prinsippet (tilgjengelighet, åpenhet og grensesetting)

Kongstanken til prosjektet var at vi skulle snakke med, og ikke bare om de unge lovbrøyterne. En ambisiøs og kanskje naiv målsetting for et team bestående av tidligere elevrådsrepresentanter, søndagskoleelever og cheerleadere, noe en av TV 2s mest garva krimjournalister minnet oss på i oppstarten. Taushetskulturen står sterkt i det kriminelle

miljøet. Det å snakke med journalister kunne fort bli sett på som snitching. Han hadde kanskje ikke helt troen på at vi kom til å lykkes med det.

Møter med grenseoverskridende, og samtidig sårbare tenåringer og unge voksne, krever bevisst kildehåndtering. Over pultene snakket vi mye om hvordan vi ville tilstrebe å møte kildene våre.

Vi skulle være **tilgjengelige** for dem. Det innebar å svare når de ringte, møte dem på de rareste steder og være 100 prosent til stede i alle samtaler vi hadde med dem. Det betydde å avbryte familieselskaper for å ta lange telefonsamtaler bak en låve, sitte og vente i timevis i fengselets besøksrom mens kilden gjorde seg ferdig med å spille Fifa, og å kjøre ut på kveldstid til hotellresepsjoner og bensinstasjoner for å møte dem i områder de ikke hadde oppholdsforbud. Erfaringer fra arbeidet med Bærum-saken viste at direktekontakt med ungdommen, kombinert med kontakt med trygge voksne rundt dem, var viktig for å unngå misoppfatninger og for å gjøre gode vurderinger rundt deres sårbarhet.

Vi ville spille med **åpne** kort. Det kunne bety å sende spørsmål på forhånd, forberede kildene underveis på at det ville være deler av journalistikken som ikke var fordelaktig for dem, og ikke minst tilbød vi påsyn av artikler og dokumentarer før publisering.

Samtidig ville vi sette noen **grenser**. Mange av ungdommene vi møtte hadde opplevd voksenpersoner som kom inn i livet deres og forsvant ut igjen. For oss var det viktig å være tydelig fra start på rollen som journalist. Vi forklarte at rollen vår var å fortelle sannferdig om det som hadde skjedd, og at deres stemme ville gjøre journalistikken bedre, men vi var ikke en venn, hjelper eller storesøster.

Denne balansegangen var krevende, og det var ikke alltid vi lyktes, men det var godt å kunne sparre med hverandre, lære og hele tiden falle tilbake på denne felles forståelsen av hvordan vi skulle møte kildene.

I ettertid har vi referert til disse kjørereglene som **TÅG-prinsippet**, og brukt dem også i andre saker der vi møter sårbare kilder.

7. De 20 mest aktive barna

Det var én gutt som pekte seg ut da vi gransket listen over de 20 mest aktive barna i Oslo. En 16-åring vi kalte Amir og som kom til Norge i 2018, sto oppført med 128 saker i politiets register.

7.1 Den mest kriminelle gutten

Vi begynte å lete i rettsdokumenter etter en slags forklaring på hvordan dette kunne skje, men vi manglet det totale bildet. Antallet dommer sto ikke i stil til alle lovbruddene han var anklaget for å ha begått, men tross sin unge alder var han allerede dømt for et drapsforsøk. Straks skulle han møte som tiltalt i en ny retts sak, også denne gangen anklaget for drapsforsøk. Atferdsvanskene hans ble omtalt som så krevende at selv de mest inngripende tiltakene ikke fungerte.

Vi begynte, slik vi gjorde med alle potensielle kilder i komplekset, å tegne en tidslinje. En oversikt over deres liv basert på opplysninger fra rettsdokumenter. Vi ble kjent med de alvorlige lovbruddene han hadde blitt dømt for, men mange av sakene skjedde *før* gutten

nådde den kriminelle lavalderen. Vi måtte finne en metode for å belyse disse sakene også.

Vi ønsket å intervjuer både gutten og hans foreldre, men det takket de nei til. I samråd med guttens advokat så vi derfor på andre muligheter. Han forhørte seg med guttens foreldre, som samtykket til å gi TV 2 tilgang til rettsdokumenter som var unntatt offentlighet, blant annet avgjørelser i barnevernsnemnda. På den måten kunne familien indirekte medvirke, og vi kunne få et langt bedre faktagrunnlag i vår research. Dette var også en mer effektiv metode enn å søke innsyn i barnevernsdokumenter slik vi gjorde i arbeidet med drapet i Bærum.

Dokumentene viste at gutten hadde vært tvangsplassert i barnevernet siden han var 12 år, kun et par år etter at han kom til Norge. Flertallet av lovbruddene hadde skjedd mens han bodde på institusjon, samtidig som han utviklet et stadig større rusproblem. TV 2 kunne fortelle at det ble funnet lystgass på institusjonsrommet hans, og at han truet en barnevernsansatt før han stakk av gårde i en bil som tilhørte institusjonen. Dette skjedde til tross for at fire voksne hadde ansvar for å passe på ham.

Foreldrene ville gjerne at gutten skulle bo hjemme, men politiet og påtalemyndigheten viste til at han skapte store problemer på gata. Politiets bekymring ble oppfattet av retten slik: «Gutten har en måte å være på som gjør at politiet er redde for at de kan komme til å drepe ham».

Saken om Amir illustrerer spagaten samfunnet står i når man må ta hensyn til barnets beste på den ene siden, og allmennhetens sikkerhet på den andre. Etter å ha publisert en stor reportasje om livet til Amir, fortsatte vi å undersøke historiene til barna vi kjente identiteten til på politiets liste over de 20 mest kriminelle barna. Vi laget tidslinjer på samtlige, og det var særlig to navn som skilte seg ut.

7.2 Guttene på Tjuvholmen

Guttene på 17 år sto til sammen registrert med over 90 lovbrudd. De fleste hadde de blitt anklaget for å begå i fellesskap. En av sakene kjente vi godt til fra før: Knivangrepet mot et homofilt par på Tjuvholmen.

Ved hjelp av kilder ble vi oppmerksomme på at disse guttene var ubeskrevne blad for politiet bare noen måneder før de ble siktet for hendelsen på Tjuvholmen. I løpet av en periode på ni måneder hadde de blitt to av dem politiet og påtalemyndigheten brukte desidert mest tid på. Det viste seg at guttene hadde et modus som indikerte at de ikke var spesielt redde for lovens lange arm. De filmet nemlig mange av lovbruddene med sine egne telefoner.

7.3 Jakten på bilder og videoer

Vi leste gjennom tidligere dommer mot dem på leting etter videoer som var blitt fremlagt som bevismateriale. Vi søkte innsyn i det som hadde vært lagt frem i åpen rett. I innsynsbejæringen til politiet argumenterte vi for viktigheten av å vise frem brutaliteten i ungdomsvolden, som sto så høyt på den politiske dagsordenen. Vi forsikret om at vi ikke hadde til hensikt å identifisere gjerningspersoner eller ofre.

Samtidig fortsatte vi å lete etter andre metoder for å få tilgang til visuelt materiale i sakene vi jobbet med. Med 12 bekreftede identiteter på listen over de 20 mest aktive unge lovbrysterne, kunne vi søke etter bilder og videoer på deres sosiale medier-kontoer.

7.4 Bildejakt med osint

Vi brukte blant annet verktøyet [osint.industries](#), som gir muligheten til å finne digitale spor etter en person. Hvis du skriver inn e-post, mobilnummer eller brukernavn på et sosialt medium, blir dette kryssjekket på flere plattformer verden rundt. Tjenesten ga også treff i jakten etter bilder. For eksempel hadde en av guttene brukt et bilde av seg selv på taket av Eidsberg fengsel som profilbilde på WhatsApp. En annen hadde tidligere vært sjakkspiller, og vi fant bilder på Facebook der han poserte på pallen etter å ha hevdet seg i en sjakkturnering noen år tidligere. Denne sjakkspilleren var en av gjerningspersonene da det homofile paret på Tjuvholmen ble angrepet.

7.5 Innsyn i grove voldsvideoer

Til vår nokså store overraskelse tikket det inn en melding på Altinn fra politiet noen uker senere, med flere vedlegg som inneholdt noen av de groveste voldsvideoene av barn vi i redaksjonen hadde sett. Vi visste da at vi virkelig kunne dokumentere det som skjedde ute på gata. Samtidig visste vi at det var en lang vei frem. Ofrene, som ble banket opp, ranet og nedverdiget på det groveste i filmene, var mindreårige, sårbare og hadde lagt bak seg et traume. Trolig ville de oppleve at TV 2 rippet opp i sår som kanskje akkurat var i ferd med å gro.

Vi startet arbeidet med å kontakte foreldrene til alle ofrene som var blitt filmet under lovbruddene. Vi snakket også med advokatene til gjerningspersonene. Vi hadde jevnlig kontakt med alle disse rundt ti menneskene i flere måneder. Vi startet med å informere om innsynet vi hadde fått og samtidig love at vi skulle orientere dem jevnlig om fremdriften mot publisering. Det var viktig for oss å presisere at filmene skulle settes i journalistisk kontekst, at alle på videoene skulle sladdes grundig og at hensikten vår var å opplyse debatten. Alle fikk tilbud om å se dokumentaren før den ble sendt på lufta.

Reaksjonene til ofrene og deres foreldre var sprikende.

Flere ble umiddelbart skeptiske og bekymret for at offentligheten skulle få se videoer av deres barn mens de ble mishandlet og ydmyket. På en annen side hadde de en sterk egeninteresse av at et stort samfunnsproblem ble grundig belyst. Dialogen endte med forståelse fra de involverte. En forelder valgte å stille til et åpent intervju i dokumentaren. Vi tror at bruken av TÅG-prinsippet var avgjørende.

7.6 Å møte kilder uten avtale

Parallelt jobbet vi for å få gjerningspersonene selv i tale. Vi rettet en henvendelse til de to guttenes forsvarere tidlig i prosjektet. På dette tidspunktet satt begge 17-åringene i varetekt og ventet på rettssaken etter knivangrepet på Tjuvholmen. Igjen understreket vi at vi hadde til hensikt å publisere videoene, samt opplysningene vi hadde om historikken deres som vi fant i rettsdokumenter. Vår oppfatning var at forsvarerne og deres klienter mente at det ville være en fordel å medvirke i saken. Dette skulle imidlertid snu.

I tillegg til å bruke TÅG-prinsippet og en liten dose masing for å få landet en avtale, begynte vi å dukke opp i guttenes respektive fengslingsmøter. Dette viste seg å være en effektiv metode. Man får møtt partene og gjort seg til kjenne uten å måtte ha en avtale på forhånd. Barn må fengsles på nytt hver uke, noe som gjorde at vi fikk sett dem ganske hyppig.

Men der det er lett å treffe dem i retten, er det en mye mer omfattende prosess å besøke dem i

fengsel fordi begge foreldrene må godkjenne besøket på forhånd.

7.7 Sjakkspilleren sier ja til intervju

En av guttene fra Tjuvholmen-saken, sjakkspilleren vi fant bilder av på internett, sa ja til å la seg intervju. Siden han bare var noen uker fra å fylle 18 år, bestemte vi oss i samråd med guttens advokat for å utsette opptaket til han ble myndig. Det er vi veldig glade for at vi gjorde.

Mot slutten av mars besøkte vi ungdomsfengselet for å intervju den da 18 år gamle gutten som delte villig om livet sitt og straffesakene han var involvert i. Avtalen var at han skulle anonymiseres, få se dokumentaren og lese artikkelen før publisering. Da vi møtte gutten igjen i rettsaken noen uker senere, hadde han sett materialet og hadde bare ett ønske til oss: At vi gjorde stemmen hans ugjenkjennelig. Det kravet gikk vi med på. Deretter sendte vi reportasjen videre til guttens forsvarer. Det var da et av prosjektets største utfordringer oppsto.

7.8 En nøkkelkilde trekker seg

Den drøyt tjue minutter lange dokumentaren var allerede sendt til TV 2 Play og skreddersydd til tv2.no da 18-åringen, ifølge advokaten hans, hadde kommet frem til at han ønsket å trekke seg. Det kom som en overraskelse da han aldri tidligere hadde vist noen tvil knyttet til medvirkning. At kilder vil trekke seg er en problemstilling man som journalist tidvis møter på. Spørsmålet var om han hadde adgang til å trekke intervjuet.

Vi gikk igjennom all tidligere dialog med ungdommen og hans forsvarer. Da fikk vi konstatert at vi ikke på noe tidspunkt hadde åpnet for at han kunne trekke seg. Vi ba også om en begrunnelse, som vi gjerne ville opplyse seere og lesere om i forbindelse med publisering av saken, men det fikk vi aldri. Vi ba også om å få snakke direkte med gutten, som hadde vært positiv overfor oss, uten at det førte frem. Vi var kjent med at han tidligere hadde stilt opp i et intervju med Aftenposten. Vi visste derfor at han hadde noe erfaring med å stille til intervju hos et nasjonalt mediehus.

Vi spurte også om det var andre grep eller justeringer vi kunne gjøre for å imøtekomme dem. Reportasjeleder overtok dialogen med advokaten til 18-åringen. Det handlet om å undersøke om det var noe vi hadde oversett, om de mente at noe var faktisk feil, eller andre ting vi kunne bli nødt til å svare for i etterkant av publisering. Etter flere runder fant vi ikke noe som tydet på det. Etter en helhetsvurdering, ga vi beskjed om at saken skulle bli publisert kommende helg. Det at gutten hadde fylt 18 år da intervjuet ble gjort, ble tillagt betydelig vekt.

Hittil i arbeidet hadde vi dokumentert hvem de mest kriminelle barna var og hvor mange lovbrudd de hadde begått, men vi satt fortsatt igjen med en rekke spørsmål. Vi ville finne ut hvorfor noen ungdommer ble så kriminelle. Hadde de lik bakgrunn? Var de fra samme nabolag? Og hva hadde i tilfelle skjedd i det nabolaget?

På vei til å besvare disse spørsmålene, kom vi over et nøkkelbegrep i domstolene.

8. Å analysere over 500 dommer

Barn som blir tiltalt for kriminalitet, får ekspressbehandling i domstolen. Derfor finnes sakene i en egen kategori.

8.1 Fristsakene

Disse sakene kalles fristsaker. Etter å ha forhørt oss med kommunikasjonsstaben i Oslo tingrett, fikk vi tilsendt over 500 dommer avsagt mot barn i tidsperioden 2018-2024.

Nå var vi over i en fase der vi ikke lenger bare kunne bruke manuelle metoder. Vi koblet på datajournalister som fikk i oppgave å systematisere og analysere nøkkelinformasjon fra dommene, som ble levert til oss i form av søkbare PDF-er. Vi ville hente ut saksnummer, navn og fødselsdato på tiltalte, bosted, dato og postnummer for ugjerningen, domfellelse, lovparagraf og beskrivelse av lovbruddet.

8.2. Vi prøver helautomatisering

Den første og mest åpenbare strategien var å utvikle et helautomatisk system der KI leste alle dommene og samlet nøkkelinformasjon i et regneark. Ved hjelp av språkmodeller utviklet vi skript som gikk gjennom hvert dokument og hentet ut forhåndsdefinerte datapunkter.

Dette viste seg å være teknisk krevende. Dommer kan inneholde flere tiltalte, mange tiltalepunkter og ulike utfall. KI-en slet med å koble riktig person til riktig adresse, og hvorvidt tiltaleposten faktisk hadde endt i en domfellelse for den eller de som var under 18 år på gjerningstidspunktet. Etter mye testing fikk vi likevel prosessert alle dokumentene, noe som resulterte i et regneark med over 1000 rader.

En manuell stikkprøvekontroll viste at mye var riktig, men vi avdekket også en rekke feil. En stor utfordring ved å bruke KI på denne måten, er at man ikke får vite hva den ikke forteller og hva som utelates. Det var helt uaktuelt å gå videre med en ukjent feilmargen.

Hvis alle data uansett måtte kontrolleres manuelt mot originaldokumentene, forsvant også gevinsten ved automatiseringen. Vi måtte endre strategi.

9. Fika blir født

Ideen som oppsto hos TV 2s datajournalist var enkel, men kraftfull. Hva om vi snur prosessen på hodet? I stedet for at KI gjør jobben alene og at et menneske rydder opp etterpå, hva om en journalist i stedet henter ut all data, men får superkreftene til en KI-assistent?

Slik ble verktøyet Fika til. Navnet er en forkortelse for verifikasjon og ble laget i tett samspill mellom utviklere og journalister.

9.1 Dedikerte maskiner

Fika ble laget som et enkelt, nettbasert verktøy. Det er bygget med Python i backend og en HTMX-basert frontend. Denne løsningen gjorde det enkelt å både lage og teste verktøyet. Kjernen i løsningen er en integrasjon med TV 2s API-proxy for språkmodeller. Det lot oss teste alle de store API-modellene uten å programmere om.

Fordi dokumentene inneholdt sensitiv informasjon, ble verktøyet kun kjørt på dedikerte maskiner. Selv om det var et nettverktøy, ble det laget slik at det ikke lå ute på internett. Det ideelle hadde vært å bruke KI lokalt, men oppgavene krevde mer regnekraft enn det mindre modeller kan gi. Derfor brukte vi store, eksterne KI-modeller.

9.2 Jakten på den beste modellen

Utviklingen skjedde steg for steg. Vi testet flere modeller og fant at Gemini 1.5 Flash ga best kombinasjon av fart, stabilitet og treffsikkerhet når vi skulle hente ut konkrete opplysninger fra dommene. Til en mer avgrenset oppgave senere i prosjektet, der vi kun så på vold og ranssaker, fungerte Gemini 2.0 Flash bedre.

For å sikre strukturert og forutsigbar data, ba vi språkmodellen alltid svare i et strengt definert og fast oppsett. Hadde vi ikke gjort dette, ville språkmodellen kunnet feile. En skrivefeil i et strengt format kunne fort gjøre formatet ugyldig og føre til at vi ikke fikk hentet ut informasjon linje for linje.

En god prompt handler ikke bare om å stille et spørsmål, men å gi klare instruksjoner, eksempler og et definert format for svaret. Vi testet, justerte og forbedret prompten flere ganger underveis.

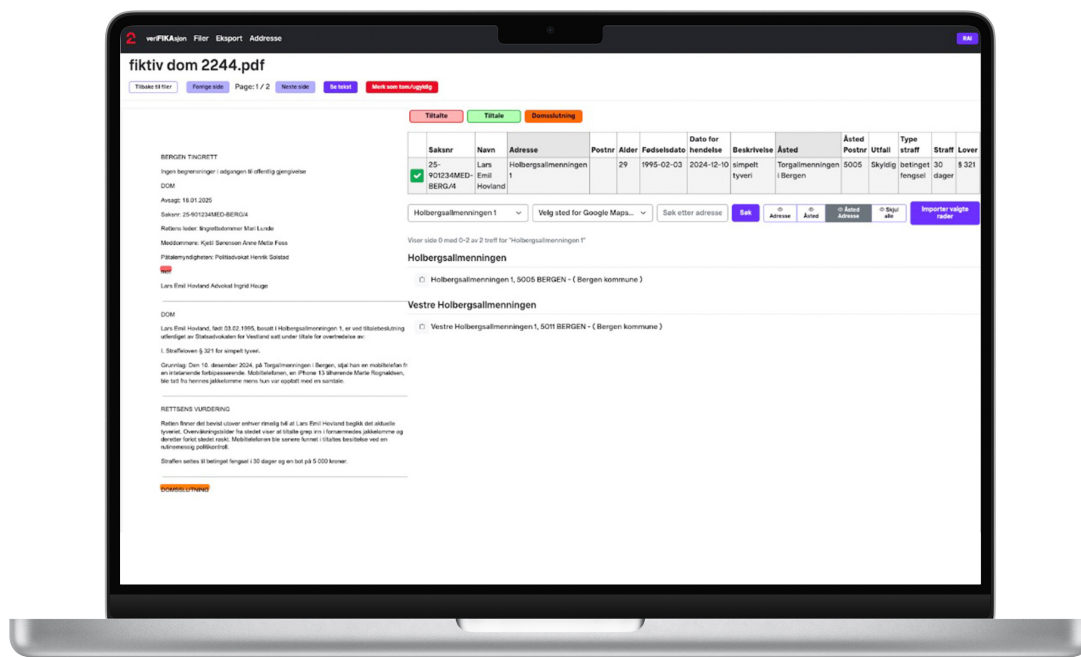
10. Funksjoner i Fika

Fika-verktøyet ble utstyrt med flere funksjoner for å maksimere effektiviteten:

- **Automatisk forhåndsutfylling:** Når en journalist åpner en dom, leser KI-en dokumentet og fyller ut skjemaet med sitt beste forslag til hvilken informasjon vi er ute etter.
- **Kilde-navigering:** Ved siden av hvert datafelt vises et utdrag fra teksten språkmodellen tror vi er ute etter. Et klikk på teksten tar brukeren direkte til det relevante avsnittet i dommen, noe som gjør verifisering enkelt.
- **Direkte redigering:** Dersom journalisten oppdager feil KI-en har gjort, kan dette korrigeres direkte i skjemaet.
- **Integrert dataforedling:** Der adresser er oppgitt uten postnummer, henter verktøyet ut adressen og bruker et eksternt API (geonorge.no fra Kartverket) til å slå opp og foreslå riktig postnummer, som journalisten kan bekrefte med et klikk.
- **Rad- og dokumenthåndtering:** Hvis KI-en har oversatt en hendelse, kan journalisten enkelt legge til nye rader eller slette irrelevante rader.

Ut av Fika-prosessen kom et rent, strukturert og fullstendig journalist-verifisert datasett. Dette ble råmateriale for det videre arbeidet i prosjektet.

Uten Fika ville vi vært nødt til å gjøre hele jobben manuelt. Dette verktøyet sparte oss for flere måneder med arbeid: I løpet av fem arbeidsdager hadde en av våre journalister rast gjennom samtlige 518 dommer.

Fikas funksjoner. Tabellen til høyre viser hva Fika har tatt ut av dommen til venstre. Dette eksemplet er fiktivt.

11. Observasjoner: Fra rådata til innsikt

Nå beveget vi oss over i en utforskende analysefase. Vi utviklet om lag 20 spesialiserte skript, som blant annet hjalp oss med:

- **Geografisk analyse:** Telling av antall dømte personer og antall åsteder og bosteder per postnummer og bydel.
- **Demografisk analyse:** Fordeling av de dømte på alder og fødselsår for å se om enkelte årskull pekte seg ut.
- **Kriminalitetstrender:** Analyse av spesifikke typer kriminalitet over tid og på tvers av årskull og bydeler.
- **Identifisering av «hotspots»:** Analyse for å finne klynger av åsteder for lovbrudd og steder straffedømte barn bor, for eksempel ved å se på alle postnumre innenfor et lite geografisk område. Dette er data som ikke tidligere har vært offentlig tilgjengelig noe sted.

12. Interaktive kart

Vi valgte å omgjøre dataene til GeoJSON-filer for å kunne visualisere dataen i interaktive kart. Kartene viste åsteder for vold og ran (fordelt på postnummer) og bosted til dømte ungdom (fordelt på bydel). Dette ble senere en sak der man kunne klikke seg rundt i byen helt ned på gatenivå og lese beskrivelser av ran- og voldslovbrudd begått der. Disse beskrivelsene måtte vaskes manuelt i hundrevis av dommer for å være helt, helt sikker på at KI ikke hadde tatt med identifiserende informasjon.

Dermed kunne vi vise frem at det skjer desidert flest voldshendelser i bydel Gamle Oslo og sentrum, mens det knapt blir begått alvorlige voldshendelser med barn som gjerningspersoner på Ullern og Nordstrand. Vi dokumenterte også hvordan flest ranslovbrudd begått av barn

skjer i bydel Frogner.

Denne typen oversikt er så vidt oss bekjent aldri blitt laget før.

13. Her bodde barna

Underveis i arbeidet var det flere postnumre vi merket oss. 16 gutter i omtrent lik alder hadde bodd på nøyaktig samme postnummer da de ble dømt. Enda flere hadde vokst opp på adresser i tilstøtende postnumre.

Vi besluttet tidlig at vi ikke kunne bruke selve postnumrene i en publisert sak, fordi det kunne bidra til identifisering av de omtalte guttene. Et annet alternativ var å dele inn på bydelsnivå, men det kunne gi et skjevt bilde av situasjonen. At et høyt antall dømte gutter har bodd i bydel Søndre Nordstrand er relativt sett ikke så merkelig, all den tid bydelen er mye større enn de fleste andre i Oslo. I tillegg er det enorme forskjeller i levekår internt i bydelen.

For å kunne si noe sannferdig om hvorfor en overrepresentasjon av dømte gutter har bodd eller vokst opp i et bestemt område, måtte vi gjøre en egen avgrensning.

Ved å samle postnumre innenfor en radius på to kilometer fra Mortensrud senter, kom vi frem til at 63 dømte barn hadde bodd i dette området i perioden 2018 til 2024. Tilsvarende tall for Furuset, et større område nordøst i Oslo, var 71 domfelte barn i samme tidsperiode.

Det vil si at en fjerdedel av de dømte barna i perioden vi så på, hadde bodd eller vokst opp i et geografisk område på fire kilometer.

13.1 Bomben ingen varslet om

Kilder i politiet tipset oss om å også se på noe tallene ikke kunne vise:

Politiet var nemlig bekymret for en skremmende taushetskultur som hadde fått fotfeste i delbydelen Furuset, og brukte én spesiell sak som eksempel: Da det gikk av en bombe utenfor en boligblokk med 320 leiligheter, var det ingen som ringte politiet. Da TV 2 søkte, og etter hvert fikk innsyn i deler av etterforskningen, visste det seg at flere hadde hørt smellet. Politiet opplevde at vitner vegret seg for å fortelle. TV 2 kunne også fortelle at 17-åringen som ble dømt for eksplosjonen, hadde googlet eksplosiver og 22. juli kort tid i forveien.

13.2 Møtene på Mortensrud

Mortensrud er et område som i en årrekke har vært kjennetegnet av store levekårsutfordringer og kriminalitet. I et forsøk på å lære mer om hvorfor så mange straffedømte barn fortsetter å vokse opp akkurat her, til tross for at området har blitt prioritert av både regjering og byråd, gikk vi bredt ut. Vi snakket med rektoren, senterlederen, politiet, naboen, bydelsdirektøren og fotballtreneren. Alle fortalte oss varianter av det samme: Det går mye bedre her nå. Felles for de fleste var også en bekymring for at media nok en gang skulle dra området gjennom søla.

Samtidig satt vi på tall som viste en helt annen virkelighet.

Vi viste funnene våre til etterforskningsleder, analytiker og leder ved politiets enhet øst i en bakgrunnssamtale. De kunne fortelle at politiet i 2023 pågrep 40 kriminelle aktører på Mortensrud, uten at det hadde noen effekt på kriminaliteten. Det tunge kriminelle miljøets rekruttering av unge er så sømløs at noen automatisk rykker opp når noen rykker ut.

Nok en gang hadde vi snakket *om* ungdommen - nå måtte vi snakke *med* en dømt ungdomskriminell som hadde vokst opp på det røde postnummeret på Mortensrud. Og da begynte tilfeldighetene å spille på lag med oss.

13.3 «Ikke snakk med hun bitchen fra TV 2»

Den 17 år gamle gutten som sto på tredjeplass på listen over Oslos 20 mest aktive kriminelle barn, hadde vokst opp på et Mortensrud-postnummer. Han satt også på tiltalebenken i en sak som gjaldt knivstikking på Oslo S, den uka vi for alvor begynte å jobbe med denne delen av prosjektet.

På rettssakens første dag lærte vi at seks av de syv tiltalte guttene, de fleste mindreårige, hadde vokst opp på Mortensrud. De ble gjennomgående omtalt som «Mortensrudgjengen» av den fornærmede gutten.

I rettspausene forsøkte vi å jobbe oss inn på guttene og opprette en relasjon. Det var ikke helt enkelt. De beveget seg i flokk og skapte seg for hverandre. Inne i rettssalen viste gutten vi senere har kalt «Omid» fingeren til dommeren. Han satt med bøttehatten dratt langt ned over øra, han hørte på musikk mens rettsforhandlingene pågikk, og han lo da fornærmede gråt i vitneboksen. På utsiden av tinghuset ventet flere bekjente av de tiltalte. Vi opplevde at folk rundt guttene prøvde å snakke dem fra å uttale seg til media, eller sagt med deres ord: «Ikke snakk med hun bitchen fra TV 2».

Til slutt fikk vi likevel fotografert og intervjuet Omid. I tillegg bidro de andre guttene med refleksjoner og innsikt vi kunne bruke som bakgrunnsinformasjon. Hovedårsaken til at det løsnet var nok at vi rett og slett ikke ga opp. På dette tidspunktet hadde vi tilegnet oss en rekke viktige erfaringer fra håndtering av lignende kilder og kunne lene oss trygt på TÅG-prinsippet.

13.4 Mor er redd for å «snitche»

Allerede første rettsdag hadde vi fått samtykke fra mor til å intervjuer Omid, så lenge han selv sa ja. Hun forsto at vi kunne fortelle mye om sønnen hennes ved å kun referere til dommene hans. Derfor ønsket hun også selv å medvirke, for å nyansere fortellingen om sønnen. I tillegg snakket vi jevnlig med forsvareren hans og en nøkkelperson som hadde vært tett på Omid i oppveksten. Hun var til stede i samtlige intervjuer for å trygge mor og gi oss ytterligere områdekunnskap.

Mor var veldig redd for det hun selv omtalte som «snitchekulturen» på Mortensrud. Likevel hadde hun et sterkt ønske om å bidra med et foreldrespektiv hun mente var fraværende i debatten. Hun hadde en rekke erfaringer med politi og myndigheter som hun gjerne ville dele. Det var viktig for oss å understreke at vi ikke kunne love en helt vanntett anonymisering. Gjengmedlemmene som kjente sønnen hennes og visste hva han var dømt for, ville forstå hvem hun var. På det første bildet vi fant av Omid så vi liten gutt som sto sammen med profilerte politikere i forbindelse med at det ble åpnet en fotballbane. Få år senere var han del av et tungt kriminelt miljø. Tross sin unge alder hadde Omid vært gjennom tre rettssaker, og han var domfelt for 25 lovbrudd. Han hadde oppbevart en pistol i frokostblandingen sin på kjøkkenet, han var dømt for å ha truet en familie og for narkotikalovbrudd.

13.5 Kilden har stukket av

I månedene etter det første møtet i Oslo tingrett hadde vi tett kontakt med både mor og sønn,

og de fikk se utkast til TV-dokumentar og artikkel med bilder. Påsynet ble gjennomført fysisk og hver for seg, dels fordi det var viktig for oss å se hvordan de reagerte og dels fordi det var risikosport å sende noe som helst til en gutt som delte såppas raust om eget liv på sosiale medier.

I tilfellet Omid var det krevende å få til et møte. For det første var han idømt oppholdsforbud i Oslo og bodde på det tidspunktet på en institusjon et par timer unna. Først var avtalen at vi skulle komme dit og vise ham alt. Dette var avklart med institusjonsledelsen, etter mye innledende skepsis fra deres side. Avtalen ble stadig flyttet på, og da vi endelig trodde vi skulle få det til, hadde han stukket fra institusjonen. Heldigvis for oss, men ikke for institusjonen, hadde han rappet resepsjonstelefonen og ringte oss fra en bil på vei mot Oslo. Etter mye om og men ble avtalen å møtes i en hotellobby i en mellomstor by på Østlandet i 21-tiden. Av sikkerhetshensyn stilte vi med tre personer i møtet. En time for sent kom Omid slentrende inn gjennom svingdøren slik at vi fikk vist ham dokumentaren. Bortsett fra et ønske fra ham om å vise flere etterforskningsbilder av våpen han hadde vært i besittelse av (som vi ikke innfridde), ønsket han ytterligere sladding av bilder og vringing av egen stemme, noe vi imøtekom.

Vi hadde fra start kjørt en *high risk high reward*-strategi med både mor og sønn; frem til publisering kunne de når som helst trekke seg fra saken. Dette var definitivt risikabelt, for de kom ikke til å like alt de så og leste. I etterkant viste det seg likevel å være riktig strategi, trolig fordi de fikk eierskap til sakene, men mest av alt fordi det styrket tilliten til oss og prosjektet vårt. Vi var også tilgjengelig for dem i etterkant av publisering, så lenge de hadde behov for det.

14. Etikk og spesielle erfaringer

De konkrete etiske problemstillingene vi har møtt på er redegjort for i omtalen av hver enkelt sak i rapporten, men det var noen utfordringer som var gjennomgående.

14.1 Kontroll på narrativet

Vi opplevde at mange av kildene vi intervjuet og snakket med ønsket å forme innholdet i og formen på journalistikken vår. Ungdommene vi intervjuet hadde et naturlig behov for kontroll, som vi møtte med omfattende påsyn. Noen ganger så vi at de gikk langt i å ville demonstrere makt overfor oss. Det kunne handle om gjentatte brudd på møteavtaler, eller press og aggressiv tone for å få gjennomslag for endringer. De færreste blir helt uberørt av at ungdommer med betydelig voldspotensial melder deg «fjern det», eller roper i telefonen. Men som med alle andre kilder møtte vi denne motstanden med å lytte og kontrollsjekke fakta.

Også blant de profesjonelle kildene så vi et ønske om å påvirke narrativet. Vi opplevde at barnevernet ville gi opplysninger på bakgrunn som de ikke ønsket å stå for, og at politiet kalte oss inn til møte når vi hadde til hensikt å publisere en video som kunne sette deres håndtering i et dårlig lys.

14.2 Sikkerhetsvurderinger

For teamet var det en ny og spesiell erfaring å jobbe med unge lovbrytere. Vi tok derfor noen forholdsregler. Alle fjernet adressene sine fra internett. Vi gjennomførte alle kildemøter på offentlig sted, eller sammen med andre. Vi satt hele teamet på byline i alle saker for å ta ned risikoen for den enkelte journalist.

De vanskeligste vurderingene vi måtte gjøre handlet likevel om sikkerheten til kildene våre. Alle ble anonymisert, sladdet og stemmевrenget. Var det likevel noe av det vi publiserte som kunne sette dem i fare for trusler eller represalier? Her var vi i tett dialog med kildene selv, trygge voksne i livet deres og politiet for å kunne ta veloverveide vurderinger. Det kunne handle om å innhente ferske trusselvurderinger, eller stille kontrollspørsmål til politiet.

14.3 Fanget på film

Med tilgang til hittil upublisert bevismateriale, kunne TV 2 gi et unikt innblikk i brutale lovbrudd som var filmet av de kriminelle ungdommene selv. Flere av disse videoene ble også delt i sosiale medier. Politiet mener dette blir gjort for å bygge «frykttkapital» og befeste en posisjon i det kriminelle ungdomsmiljøet. Vi hadde derfor noen diskusjoner før publisering: Skulle vi bidra til å bygge videre på disse guttenes kapital? Vi visste også at prosjektet skulle deles i TV 2s sosiale medier-kanaler. Kunne videoene forsvinne ut av vår kontroll og bli brukt i andre sammenhenger? Vi landet på at det viktigste vi kunne gjøre var å sørge for å sette det i en journalistisk kontekst som motiverte publiseringen. I ettertid tenker vi at visualiseringen av lovbruddene var svært viktig for å gi folk rett inntrykk av alvorret i sakene. Samtidig som vi var svært nøye med anonymisering av alle ofre og gjerningspersoner. Vi brukte tjenesten PimEyes for å sikre at ingen var gjenkjennelige.

14.4 Etisk refleksjonsmodell

I arbeidet med såpass mange ulike sårbare kilder møtte teamet på sammensatte og kompliserte etiske problemstillinger. Vi hadde i flere tilfeller et enormt informasjonsoverskudd gjennom innsyn i dommer, etterforsknings- og barnevernsdokumenter. Det innebar blant annet mange runder om hvilket detaljnivå vi skulle legge oss på. Hvordan skulle vi balansere kontrakten med seeren og leseren om å fortelle presist om det vi visste, men samtidig være hensynsfulle overfor de sårbare kildene?

I noen tilfeller kunne diskusjonene internt i redaksjonen bli såpass rotete og synsete at vi utviklet et nytt verktøy for å rydde i egne hoder: Etisk refleksjonsmodell.

Etisk refleksjonsmodell brukes i dag for det meste av helsepersonell for å drøfte krevende etiske knuter, men vi så at den med noen justeringer lett kunne adopteres til vår fagdisiplin.

Verktøyet består av sju spørsmål som drøftes i tabellformat for å sortere tankene:

1. Hva er den etiske utfordringen?
2. Hva er fakta i saken?
3. Hvem er de berørte parter, og hva er deres syn og interesser?
4. Hvilke punkter i Vær Varsom-plakaten, eventuelt lovverk aktualiseres?
5. Hvilke handlingsalternativer finnes?
6. Helhetlig drøfting og vurdering av handlingsalternativene.
7. Konklusjon.

Den etiske refleksjonsmodellen har også blitt brukt internt i TV 2 i andre prosjekter etter Skyggebarne.

15. Straffekartlegging: Hvordan gikk det med dem?

I løpet av arbeidet med Skyggebarne var det en ting vi ble nysgjerrige på: Funker straffene som skal få ungdommene på rett kjøl?

Kartleggingen ble avgrenset til de som var dømt for grov kroppsskade eller drapsforsøk. Dette er vold med betydelig skadeomfang og samfunnsmessige konsekvenser, hvor et spekter av straffereaksjoner blir brukt: ungdomsoppfølging, ungdomsstraff, samfunnsstraff og fengsel.

Videre kartla vi når ungdommene i utvalget fikk sin første straff for det alvorlige voldslovbruddet, hvilken type straff de fikk og hva som skjedde etterpå. Det innebar en betydelig innsynsjobb i dommer avsagt i flere tingretter rundt om i landet, også i nyere tid. Til slutt sto det igjen 41 personer som hadde blitt dømt for svært grov vold før de ble myndige. Hele 46,3 prosent av ungdommene begikk nye lovbrudd etter å først ha blitt straffet for alvorlig kriminalitet. Andelen gjengangere var lavest i gruppen som fikk samfunnsstraff.

15.1 De fleste er født i Norge

Debatten om straff av ungdomskriminelle er tidvis opphetet blant beslutningstakerne, men debatten om ungdommenes landbakgrunn er desto mer betent. Dette ville vi møte med fakta. Derfor undersøkte vi gjennom oppslag i folkeregisteret hvor mange av ungdommene i utvalget vårt som var født i Norge, og om de hadde norsk statsborgerskap. Gjennomgangen viste at 72 prosent er født i Norge. 27,5 prosent er født i utlandet, fordelt på 40 ulike land. 18 prosent er ikke norske statsborgere.

16. En buss tar fyr

Da samtlige i redaksjonen hadde tatt sommerferie, relativt fornøyd med de mange publiseringene vi hadde denne våren, smalt det igjen. Vi hadde for lengst lagt Excel-arket «De 20 mest kriminelle barna i Oslo» bak oss. Lite visste vi at vi kom til å få bruk for det igjen.

5. juli begynte det å brenne voldsomt i en rutebuss i Follo og en eldre kvinne omkom. En 15-åring ble pågrepet og varetektsfengslet, og i kjennelsen fra retten kom det frem at gutten var godt kjent for politiet fra tidligere med over 40 registrerte saker hos politiet i Oslo. Vi tenkte at dette kanskje kunne bety at han stod på vår liste. Så begynte jakten på bekreftelsen. Vi måtte tilbake til vårt opprinnelige datasett og spørre oss: Hva har vi å gå etter her? Vi visste at han nettopp var fylt 15 år da vi hentet utskriften fra straffesaksregisteret. Med den informasjonen kunne vi anta at han, dersom han var på lista, var en av to med lik alder vi ikke tidligere hadde identifisert.

Vi kunne ikke spørre politiet om et konkret navn stod registrert med en gitt sak, men: Vi fant ut at politiet hadde, da gutten var 15 år, forsøkt å sette omvendt voldsalarm på ham på bakgrunn av at han hadde begått en rekke ran i Oslo sentrum. Vi tok derfor saksnummeret vi hadde markert som siste kjente sak i datasettet politiet hadde gitt oss og spurte politiet om det var samme saksnummer fra da de forsøkte å sette på omvendt voldsalarm. Bingo – det stemte. Med det kunne vi avsløre at gutten var Oslos nest mest kriminelle ungdom på tiden for uttrekket, og at han da sto registrert med over 100 straffesaker hos politiet. På dette tidspunktet var det kun kjent at han hadde begått rundt 40 forhold.

17. Konsekvenser og etterspill

TV 2 har gitt et unikt øyeblikksbilde av ungdomskriminaliteten i hovedstaden, og en sjelden innsikt i livene til aktive kriminelle barn. Vi har avdekket hvordan de forteller om en livsstil drevet av penger, at de ikke lenger frykter fengsel og at de enkelt faller tilbake i gamle spor.

– TV 2 sitt arbeid har vist oss hvor alvorlig situasjonen er. Det er en pådriver for å se på hva vi kan gjøre for å bli enda bedre i å forebygge kriminalitet, og hindre at dette skjer.

– [Justis- og beredskapsminister Astri Aas-Hansen](#) (Ap), TV 2, 26.06.2025.

Bare dager etter publisering ble Skyggebarne-dokumentaren heftig debattert i Stortinget. Statsminister Jonas Gahr Støre ble stilt til veggs i spørretimen, han kommenterte brutaliteten i voldshandlingene og kalte saken for «urovekkende». Det ble starten på et bredt politisk etterspill.

- Justisministeren forpliktet seg til å gjøre tiltak mot ungdomskriminalitet til en hovedprioritet i sin tid som statsråd.
- Regjeringen kom med et helt nytt lovforslag om et nytt straffebud for å involvere mindreårige i kriminalitet med en strafferamme på tre år.
- Regjeringen har også lagt fram et lovforslag om en ny ordning for å inndra verdier som stammer fra kriminalitet.
- Regjeringen varslet at de vil komme med endringer i taushetsplikten, og satte ned et ekspertutvalg for å finne ut hvordan. I skrivende stund jobber utvalget fortsatt.
- Sylvi Listhaug erkjente overfor TV 2 at hun hadde uttalt seg upresist om bussdrapet i Bærum fra Stortingets talerstol og i NRKs Politisk Kvarter.
- Fra opposisjonen kom det også en rekke lovnader. Frp lovte blant annet å jobbe for høyere straffer i kriminalitetsutsatte områder og vurdere lovendringer for å senke terskelen for bruk av fengsel overfor ungdomskriminelle.
- Høyre lovte blant annet å etablere en *task force* i alle politidistrikt for å stanse ransbølgen mot barn og unge, innføre hurtigspor i domstolene for ungdomskriminelle i hele landet innen sommeren 2026 og tusen flere politifolk.
– TV 2s nyeste dokumentarserie Skyggebarne viser hvordan noen få ungdommer terroriserer andre barn og unge, uten at noen stopper dem, sa Høyre-nestleder Henrik Asheim da lovnadene ble lagt frem.
- Teamet bak Skyggebarne ble invitert til å holde foredrag på den nasjonale SLT-konferansen 2025. SLT er navnet på modellen kommunene og politiet bruker for å samarbeide om å forebygge ungdomskriminalitet.

Som med alle andre samfunnsutfordringer, har det blitt jobbet med politiske løsninger for å stoppe ungdomskriminalitet også før TV 2s journalistikk, men Skyggebarne satte fart på både politikernes gjennomføringsvilje og lovnader.

– TV 2 sine artikkelserier har synliggjort for oss alle at det er noen få ungdommer som begår

gjentatt eller alvorlig kriminalitet, og at det er en stor utfordring for samfunnet. Det skader, det sprer mye frykt hos ungdommer, i familier, i lokalsamfunn. Dette må vi klare å bekjempe og forebygge. At TV 2 har fått dette synliggjort for alle, tror jeg har vært med på at en har fått en ekstra oppmerksomhet også knyttet til hva det er som faktisk virker.

– Justisminister Astri Aas-Hansen, TV 2, 02.09.2025.

18. Publiseringer

Hovedpubliseringer på tv2.no:

02.03.2025

Historien om Oslos mest kriminelle barn

<https://www.tv2.no/spesialer/nyheter/oslos-mest-kriminelle-barn>

11.05.2025

Her blir tilfeldige barn angrepet av andre barn

https://www.tv2.no/spesialer/nyheter/angriper_barn

18.05.2025

Dette er de 20 mest kriminelle barna i Oslo

<https://www.tv2.no/spesialer/nyheter/20-mest-aktive-ungdomskriminelle>

15.06.2025

Gjorde sjokkfunn i guttens frokostblanding

<https://www.tv2.no/spesialer/nyheter/sjokkfunn-i-guttens-frokostblanding>

10.08.2025

Mikael var et barn da han ble satt i fengsel

<https://www.tv2.no/spesialer/nyheter/ungdomskriminalitet>

30.08.2025

TV 2 avslører: Her blir den mest brutale ungdomsvolden begått i Oslo

<https://www.tv2.no/spesialer/nyheter/ungdomskriminalitet-kart>

31.08.2025

En bombe gikk av i Oslo - ingen ringte politiet

<https://www.tv2.no/spesialer/nyheter/bomba-i-oslo>

Skyggebarne på TV 2 Play:

11.05.2025

Episode 1, «Rått parti»:

<https://play.tv2.no/serier/tv-2-avslorerer-5d38zyzg/sesong-1/episode-1?play=true>

15.06.2025

Episode 2, «Pistol i frokostblandingen»:

<https://play.tv2.no/serier/tv-2-avslorerer-5d38zyzg/sesong-1/episode-2?play=true>

17.12.2024

TV 2 Play: Når et barn dreper

<https://play.tv2.no/serier/tv-2-nyheter-bak-overskriftene-9z1qfgcz/sesong-1/episode-10?play=true>

Andre publiseringer på [tv2.no](https://www.tv2.no):

15.12.2024

Bussdrapet i Bærum

<https://www.tv2.no/studio/bussdrapet-i-baerum>

15.12.2024

– Jeg mistet sønnen min <https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/jeg-mistet-sonnen-min/17276773/>

16.12.2025

– Når dette skjer, har vi som samfunn feilet

<https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/nar-dette-skjer-har-vi-som-samfunn-feilet/17280194/>

03.03.2025

Urovekkende utvikling i barnefengsler: – Blir spist levende

<https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/urovekkende-utvikling-i-barnefengsler-blir-spist-levende/17487998/>

16.03.2025

14-åringen drepte en voksen – dette skjedde med ham etterpå

<https://www.tv2.no/studio/14-aringen-drepte-en-voksen-dette-skjedde-med-han-etterpa>

20.03.2025

Listhaug gikk hardt ut om drapssak: – Total ansvarsfraskrivelse

<https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/listhaug-gikk-hardt-ut-om-drapssak-total-ansvarsfraskrivelse/17447634/>

13.05.2025

Vil stramme til overfor unge lovbrøyttere: – Får terrorisere folk

<https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/vil-stramme-til-overfor-unge-lovbrytere-far-terrorisere-folk/17674499/>

14.05.2025

Støre stilt til veggs: – Det er helt rystende

<https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/store-stilt-til-veggs-det-er-helt-rystende/17734541/>

18.05.2025:

– Det er en veldig alvorlig utvikling

<https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/det-er-en-veldig-alvorlig-utvikling/17737453/>

19.05.2025:

Tidligere gjengleder om TV 2-avsløringer: – Grusomt å se på <https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/tidligere-gjengleder-om-tv-2-avsloringer-grusomt-a-se-pa/17730796/>

25.05.2025:

Varsler taushetsplikt-endring i kampen mot ungdomskriminalitet

<https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/varsler-taushetsplikt-endring-i-kampen-mot-ungdomskriminalitet/17743599/>

15.06.2025

Reagerer på TV 2-avsløring: – Rystende og nedslående

<https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/reagerer-pa-tv-2-avsloring-rystende-og-nedslaende/17828304/>

18.06.2025

Reagerer på TV 2-avsløring: – Gjør innmari vondt

<https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/reagerer-pa-tv-2-avsloring-gjor-innmari-vondt/17830587/>

26.06.2025

Justisministeren: – Dette har vist oss hvor alvorlig situasjonen er

<https://www.tv2.no/nyheter/justisministeren-dette-har-vist-oss-hvor-alvorlig-situasjonen-er/17858412/>

27.06.2025

«Høyre lover 1000 flere politifolk»

<https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/hoyre-lover-1000-flere-politifolk/17857476/>

11.08.2025

«To av ti domfelte barn er ikke norske statsborgere»

<https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/to-av-ti-domfelte-barn-er-ikke-norske-statsborgere/17975722/>

13.08.2025

«Ekspert: Derfor funker det ikke å låse barn inne»

<https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/ekspert-derfor-funker-det-ikke-a-lase-barn-inne/17815772/>

15.08.2025

«Han møter barna i fengsel: – Her kan de ikke slå seg ut»

<https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/han-moter-barna-i-fengsel-her-kan-de-ikke-sla-seg-ut/17867379/>